

Lieksan Keskustan valtuustoryhmän valtuustoaloite yhteishuoltajuusvanhempien tasavertaisesta kohtelusta koulukuljetusten suunnittelussa

Kaupunginvaltuusto 31.03.2025 § 30

”Lieksan kaupungin perusopetuksessa oleville lapsille järjestetään pääsääntöisesti koulukuljetus vain ns. lähivanhemman osoitteesta, jos matka ylittää kolme (alakoulu) tai viisi (yläkoulu) kilometriä.

Lapsen toisen vanhemman luota tätä oikeutta ei ole, vaikka kyseessä olisi yhteishuoltajuus ja lapsi asuisi vuoroviikoin molempien vanhempiensa luona. Tällöin vastuu kyydityksen järjestämisestä ja sen kustannuksista jää yksin tälle ns. etävanhemmalle. Tilanteesta kärsii ensisijaisesti lapsi, mutta myös vanhemmat – heidän epätasa-arvoinen kohtelu on kohtuutonta. Koko tilanne aiheuttaa usein turhaa kitkaa myös vanhempien keskinäisille väleille.

Erotilanteissa yhteishuoltajuus on yhä yleisempää ja se on usein myös lapsen etu, jotta luottamussuhde molempiin vanhempiin säilyy. Lapsen lähivanhemmuutta arvioitaessa ei pitäisi syntyä tilannetta, jossa koulukyydin järjestäminen ”määrää” lähivanhemmuuden.

Yhteishuoltajuuden tavoitehan on taata molemmille vanhemmille yhtäläiset oikeudet ja velvollisuudet lapsestaan huolehtimiselle. Tilanne, jossa koulukyydit kohdennetaan vain ensisijaiseen osoitteeseen lähivanhemmalle, heikentää yhteishuoltajuuden perusajatusta.

Pohjois-Karjala, ja sen myötä Lieksa, kuuluu ns. lapsiperheköyhään alueeseen, joten kaikista lapsista ja lapsiperheistä, perheen muotoon katsomatta, on pidettävä huolta ja mahdollistettava sujuva arki. Koulukyydin puuttuminen voi pienituloisella toisella vanhemmalla johtaa arjen sujumattomuuteen, perhetilanteen kuormittumiseen ja talouden haasteiden lisääntymiseen. Tilanne voi johtaa lapsen edun kannalta epäedulliseen ratkaisuun, jos ja kun arkea ei pystytä järjestämään molempien vanhempien varaan tasapuolisesti – koulukuljetuksen takia.

Edellä esitettyyn perustuen Keskustan Lieksan valtuustoryhmä esittää, että Lieksassa laajennettaisiin maksuton koulukuljetus koskemaan yhteishuoltajuudessa olevien lasten osalta molempia vanhempia silloin, kun lapsen yhteishuoltajuudesta ja vuoroviikoittain asumisesta on sovittu kirjallisella sopimuksella vanhempien kesken. Oikeus koulukuljetukseen molempien vanhempien luota edellyttäisi Lieksan kaupungin alueella asumista, kilometrirajojen ylittymistä (3 km/5 km) ja säännöllistä vuoroasumista.”

Lieksassa 31.3.2025

Lieksan Keskustan valtuustoryhmä

Hannele Lihavainen
Mirja Karhinen
Tero Kiiskinen
Tapio Kärkkäinen
Mauri Pesonen
Maija Riikonen

Jari Heiskanen
Seppo Kiiskinen
Mika Kärkkäinen
Jaakko Könttä
Matti Ponkilainen
Herkko Sottinen

Päätös

Kaupunginvaltuusto lähettää valtuustoaloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Hyvinvointilautakunta 19.08.2025 § 108
244/00.02.00.03/2025

Valmistelija

Hyvinvointikoordinaattori

Lasten vuoroasuminen yleistyy. Vuoroasumistilanteissakin vanhemmat pitävät yleensä hyvänä, että lapsi käy yhtä peruskoulua. Osa vanhemmista kuitenkin kokee liikkumisen kahdesta osoitteesta kouluun tuottavan arjen haasteita. Silloin kun vanhemmat asuvat erillään, heiltä usein tulee toive, että viranomaiset tulisivat perheitä vastaan ja toimisivat joustavasti. Tyypillisesti kunnilta haetaan oppilaalle kuljetusta esi- ja perusopetukseen kahdesta eri osoitteesta.

Vuodesta 2019 laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta on tunnistanut lapsen vuoroasumisen. Lapsen vuoroasumista koskevaan sopimukseen on kirjattava, tai tuomioistuimen päättäessä vuoroasumisesta, määrättävä, kumpi koti ilmoitetaan lapsen viralliseksi asuinpaikaksi. Perusopetuksen järjestämisen kannalta tämä on tarpeellinen ja välttämätön tieto.

Kunnan tehtävänä on järjestää sen alueella asuville lapsille esiopetusta ja perusopetusta perusopetuslain mukaisesti: kunta osoittaa lapselle virallisen asuinpaikan perusteella lähikoulun tai muun opetuksen järjestämispaikan. Koulupaikat tulee osoittaa yhdenvertaisesti.

Oppilaalla on oikeus koulumatkaetuun vain virallisesta asuinpaikasta. Matkaetus myönnetään joko matkan pituuden perusteella, tai jos matka muodostuu oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi.

Kunnan näkökulmasta tätä kokonaisuutta on pidetty selkeänä, sillä vain kuntien vastuulla on ylläpitää lähikouluverkkoa eli huolehtia perusopetuksen saavutettavuudesta. Näin kunta pystyy parhaiten ennakoimaan ja suunnittelemaan oppilaan maksuttomaan perusopetukseen kuuluvat koulumatkat.

Hallintotuomioistuimet ovat katsoneet, ettei lapsen maksuton koulukuljetus vain toisen vanhemman luota loukkaa lapsen perustuslaissa turvattua oikeutta maksuttomaan perusopetukseen, eikä myöskään hänen oikeuttaan tavata sitä vanhempaansa, jonka luona hän ei väestötietojärjestelmän mukaan asu.

Mikäli nykyistä oikeustilaa ja kunnan siihen perustavaa käytäntöä halutaan muuttaa, on tämä tehtävä lainsäädännöllä viranomais- ja kustannusvaikutukset arvioiden, ei paikallisilla ratkaisilla. Eduskunnan puhemiehelle on tehty kirjallinen kysymys lasten osoitteista, kuljetusetuudesta ja lähikouluperiaatteesta 3.9.2024 ja asia on eduskunnan käsittelyssä. Vuoroasuvien lasten tilanteen parantamiseksi aloitteessa esitetään kuljetusvelvoitteen laajentamista oppilaan molempiin osoitteisiin.

Hallitusohjelman sivulle 66 on kirjattu, että hallitus edistää vuoroasuvien lasten vanhempien asemaa turvaamalla arjen sujuvuuden kannalta

välttämättömät palvelut. Tähän kuuluu koulukyytien saatavuuden selvittäminen kahdesta kodista.

Vuoroasuvien lasten tilanteen parantamiseksi aloitteessa esitetään kuljetusvelvoitteen laajentamista oppilaan molempiin osoitteisiin.

Vuoroasumistilanteiden kuljetuskustannusten kasvua on mahdotonta ennakoida, koska matkat joudutaan räätälöimään esiopetuksessa ja perusopetuksessa, ja perheiden tilanteet ovat moninaisia ja on myös mahdollista, että vuoroasumistilanteet voivat ylittää kuntarajat. On myös mahdollista, että vuoroasumiseen liittyvien koulukuljetusten kohdalla jouduttaisiin kilpailuttamaan kokonaan uusia koulukuljetusreittejä. Koulukuljetuskustannukset ovat merkittävästi kasvaneet erityisesti polttoaineiden hintojen nousun myötä. Tällä hetkellä Lieksan kaupungin koulukuljetuskustannukset ovat n. 1,43 miljoonaa euroa vuodessa. Koulukuljetusreitit suunnitellaan sekä talouden mutta myös aikataulujen näkökulmasta mahdollisimman tarkasti. Pienetkin muutokset oppilaiden osoitetiedoissa saattavat johtaa suuriin muutoksiin erityisesti pitkien etäisyyksien ja vähäisen joukkoliikenteen kunnan koulukuljetusreiteissä.

Tällä hetkellä voimassa olevassa lainsäädännössä otetaan huomioon useamman osoitteen mukanaan tuomat suuret toiminnalliset ja taloudelliset haasteet koulukuljetusten järjestämisessä siten, että kuljetusvelvoite on vain yhdestä osoitteesta. Vuoroasumisen tunnistaminen ja toteutuminen on erittäin tärkeä asia tilanteissa, joissa lapset asuvat vuorotellen eri osoitteissa vanhempiensa luona. Yhdestä osoitteesta tapahtuva koulukuljetus hankaloittaa vuoroasumiseen liittyviä järjestelyjä, mutta ei yleensä täysin estä niiden toteutumista. Kahdesta osoitteesta järjestettävä kuljetus on Suomessa todella harvinainen käytäntö. Syksyllä 2024 vain 0,22 % perusopetuksen oppilasta sai koulumatkaetuuden kahteen kotiin.

Vuoroasumiseen liittyvien koulukuljetusten järjestämistä selvitetään tällä hetkellä valtakunnallisesti. Mahdolliset nykyiseen käytäntöön tulevat muutokset edellyttävät myös muutoksia lainsäädäntöön. Kuntakohtaisissa koulukuljetusjärjestelyissä kannattaa odottaa valtakunnallisia päätöksiä ja linjauksia ennen paikallisten ratkaisujen tekemistä.

Keskustelun kuluessa Hannu Tukiainen esitti asian pöydälle jättämistä lisäselvityksiä varten. Marjo Vallius-Hyttinen, Maija Riikonen, Anna-Liisa Turunen ja Tapio Kärkkäinen kannattivat esitystä.

Koska on esitetty alkuperäisestä päätösesityksestä poikkeava päätösesitys, suoritetaan äänestys.

Äänestys suoritettiin kädennostoäänestyksellä.

Alkuperäisestä päätösesitystä kannattivat Tapio Nykänen, Seppo Tossavainen.

Pöydällejättämisesitystä kannattivat Maija Riikonen, Anna-Liisa Turunen, Esa Ullgren, Tapio Kärkkäinen, Hannu Tukiainen ja Marjo Vallius-Hyttinen.

Päätösehdotus	Hyvinvointilautakunta päättää antaa kaupunginhallitukselle esittelyosan mukaisen lausunnon vastauksena Lieksan Keskustan valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen.
Päätös	Asia jätettiin pöydälle lisäselvityksiä varten
Lisätietoja	Hyvinvointijohtaja Arto Sihvonen, p. 040 1044 101, sähköposti arto.sihvonen(at)lieksa.fi